

Agnieszka Borowska

Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Zmiany na rynku jabłek w krajach Unii Europejskiej w latach 2000–2010

Wstęp

Jabłoń jest drzewem klimatu umiarkowanego i w tej strefie koncentruje się jej uprawa. Jednak w ostatnich latach z powodzeniem podjęto działania, aby uprawy jabłoni przesunąć do strefy podzwrotnikowej [Sadownictwo... 1995, s. 181]. Znacznie większa liczba gatunków roślin sadowniczych uprawiana jest w strefie klimatu subtropikalnego i tropikalnego [Kawecka i Kryńska (red.) 1992, s. 5–12]. Na szerokie rozpowszechnienie upraw jabłoni wpłynęła duża wartość gospodarcza drzew. W wyniku wiekowej selekcji, krzyżowań i zabiegów hodowlanych uprawianych np. w połowie lat 90. XX wieku było na świecie ponad 10 tys. odmian. Owoc jako ostateczny produkt jest przedmiotem zainteresowania nie tylko konsumenta, ale także przechowalnictwa, obrotu i przetwórstwa. Jabłoń (*Malus*) należy do rzędu różowców (*Rosales*), rodziny różowatych (*Rosaceae*), podrodziny ziarnkowatych (szupinkowych). Występuje około 30 gatunków jabłoni, głównie w klimacie umiarkowanym w Europie i Azji, a także około 9 gatunków rośnie dziko w Ameryce [Rejman (red.) 1994, s. 19]. Ponad 20 gatunków jabłoni pochodzi z trzech regionów kontynentu azjatyckiego, to jest Kaukazu, Azji Środkowej i Chin. Kilka gatunków pochodzi z kontynentu północnoamerykańskiego, ale nie odegrały one znaczącej roli w rozwoju jabłoni uprawnej [Sadownictwo... 1995, s. 181]. Liczba gatunków roślin sadowniczych uprawianych w różnych regionach świata wynosi kilkaset, a być może zbliża się do tysiąca. Większość światowej produkcji owoców daje jednak niewiele, zaledwie 20–30 gatunków.

Na rozwój nowoczesnego sadownictwa w Europie miały istotny wpływ gospodarstwa sadownicze w Stanach Zjednoczonych – specjalizowały się one w produkcji towarowej owoców dostarczanych na rynek. Najważniejsze odmiany

towarowe (tj.: Red Delicious, Golden Delicious, Jonatan i McIntosh), a wiele odmian na rynku to ich potomkowie (Lobo, Cortland, Jonagold, Gloster), są popularne nadal wśród konsumentów [Pieniążek 2000, s.15]. Dynamiczne zmiany i rozwój w sadownictwie europejskim nastąpił w latach 60. i 70., zwłaszcza we Włoszech, Niemczech, Francji, w Polsce natomiast w latach 70. i 80., choć szczególnie pozytywne zmiany można dostrzec od początku lat 90. XX wieku [Pieniążek 2000, s. 21], oraz na początku XXI wieku – po wejściu Polski do UE. Stale wprowadzany postęp (narzędzia, tj. opryskiwacze, sekatory, kosiarki, rozdrabniacze gałęzi, zbieracze do owoców, palety, podnośniki widłowe, chłodnie, linie sortownicze i inne) i nowoczesne odmiany jabłoni przyniosły wymierny efekty. Dzięki postępowi jaki dokonał się w sadownictwie przez ostatnie czterdzieści lat, a zwłaszcza po zmianie niskopiennych sadów jabłoniowych na karłowe, Polska zalicza się do największych producentów jabłek w Europie i na świecie.

Cel pracy, materiał źródłowy i metody badawcze

Celem artykułu jest przedstawienie zmian zachodzących w powierzchni uprawy jabłoni, produkcji jabłek, skali i kierunkach ich handlu zagranicznego oraz konsumpcji jabłek w krajach Unii Europejskiej w latach 2000–2010. W opracowaniu wykorzystano wtórne źródła informacji pochodzące z baz danych Faostat 2012, GUS, opracowania Komisji Europejskiej i inne. Praca została zrealizowana w ramach projektu badawczego grantu NCN Nr 3745/B/H03/2011/40. W analizie problemu badawczego wykorzystano metody porównawczą oraz opisową.

Produkcja jabłek w krajach Unii Europejskiej

Produkcja owoców i warzyw w UE stanowi 8–10% światowej produkcji, kształtującej się w granicach 1,2 mln t. Najważniejszymi owocami produkowanymi przez kraje Wspólnoty są: jabłka – ponad 9–12 mln t, pomarańcze – 6,8 mln t, gruszki – ok. 3 mln t. Do głównych producentów jabłek w UE należą Polska, Francja i Włochy, których udział wynosi 60%, a z uwzględnieniem Niemiec i Hiszpani to 75% całkowitej unijnej produkcji. Na terytorium UE uprawianych jest około 25 odmian jabłoni, w tym do najpopularniejszych należą: Golden Delicious, Jonagold, Gala. Poza tym w Niemczech i Holandii także Elstar, a w Polsce i na Węgrzech Idared i Jonathan. Do końca lat 80. XX wieku na terenie Europy powierzchnia upraw jabłoni była największa na świecie. Wspecjalizowana produkcja jabłek odbywała się głównie w 8 krajach obecnych członków UE, tj. we Francji, Włoszech (najnowocześniejsze sady w latach

60. i 70.), w Wielkiej Brytanii, Grecji, Bułgarii, Hiszpanii, Portugalii, Rumunii. Jabłonie popularne w uprawie były w tym samym czasie także w republikach na obszarze byłego ZSRR (Ukrainie, Białorusi, Uzbekistanie), a poza Europą sadownictwo rozwijało się dynamicznie zwłaszcza w USA, Kanadzie, Japonii, Turcji, Indiach, Australii, Iranie, Chile i Libanie. Udział Europy w światowej strukturze powierzchni upraw jabłoni w kolejnych dwóch dekadach spadł z 65% do 51% w latach 80., a obecnie stanowi tylko 26,8%. Zmniejszenie rangi Europy w uprawie jabłoni podyktowane było kilkoma czynnikami: wprowadzaniem na innych kontynentach nowych odmian o zgoła odmiennych niż dotychczas warunkach uprawy (bardziej odpornych np. na: suszę, mrozy, wilgoć itp.), cechujących się korzystnymi parametrami handlowymi oraz wysokim uzyskiem owoców z hektara sadu, co stworzyło sprzyjające warunki do ekspansywniejszego wkraczania na arenę międzynarodową państw, gdzie dotychczas nie było tradycji sadowniczych w kierunku uprawy jabłoni – Chin, Turcji, Indii czy Iranu. Wprowadzenie do gospodarki sadowniczej nowoczesnych maszyn i urządzeń oraz technologii uprawy, które pozwalały przy zmieniających się preferencjach i wymaganiach klientów zaoferować produkt wykorzystywany zarówno jako jabłko deserowe w bezpośredniej konsumpcji, jak i surowiec do dalszego przetworzenia przez zakłady przetwórstwa. W cztery dekady – do połowy lat 90. XX wieku areal uprawy jabłoni na świecie wzrósł ponad 2,5-krotnie (do 6,3 mln ha), przy stopniowej redukcji o około 1/5 do 4,76 mln ha w 2004 roku i względnej stabilizacji w granicach 4,7–4,9 mln ha do 2010 roku. Konkurencją dla jabłek są banany, pomarańcze oraz winogrona, choć coraz częściej na stoły w Europie trafiają atrakcyjne nie tylko smakowo, ale też cenowo brzoskwinie, mandarynki, grejpfrut, czy do niedawna mniej popularne owoce, takie jak: daktyle, pistacje, granaty, kiwi, opuncja, awokado, figi i inne¹ [Poniedziałek 2001, s. 5–25].

W latach 2000–2010 w krajach UE można było zaobserwować z jednej strony zmniejszenie się znaczenia uprawy jabłoni w sadach, jak we Francji (z ok. 10 do 7%), Niemczech (z 17 do 5,8% – z arealu 125 ha do zaledwie 32 tys. ha) czy Hiszpanii (z 48,8 ha do ok. 30 tys. ha) – tabela 1. Z drugiej natomiast wyraźny wzrost we Włoszech, na Węgrzech (o 3 p.p. – do 7,8%), czy Polsce (z 22 do 34% w 2010 r.). Łącznie produkcja jabłek prowadzona była na coraz mniejszej powierzchni – 550 tys. ha (spadek o 1/4). Rozmieszczenie produkcji jabłek nie jest równomiernie w krajach UE-27. Wraz ze zamianą niskopiennych sadów jabłoniowych na karłowe intensyfikacja oraz wielkość produkcji jabłek z hektara zdecydowanie wzrosła. W skali świata od początku lat 60. produkcja jabłek wzrosła o 180% – 62,6 mln t. W Unii Europejskiej w zależności od sezonu

---

¹ Persymona, kasztan jadalny, pigwa, ceratonia, nieśplik czy lima, cytron, nagami, marumi, kumkwat, limekwat, bergamoty, papaja i inne.

Tabela 1

Powierzchnia upraw jabłoni w krajach UE-27 w latach 2000–2010 [tys. ha]

Kraj	Lata										
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Polska	165,1	166,4	168,5	159,3	175,2	169,7	162,0	175,6	172,0	173,6	188,2
Włochy	62,5	62,7	60,5	56,9	57,6	57,1	57,1	56,0	59,0	58,4	57,9
Rumunia	71,0	73,0	72,4	71,6	73,4	81,7	59,3	59,0	54,7	52,6	56,4
Francja	69,7	60,2	65,6	59,8	58,1	57,7	55,2	53,8	42,1	41,2	40,0
Węgry	34,5	57,2	35,8	43,5	43,2	42,0	39,1	40,5	43,1	36,6	34,0
Niemcy	125	70,0	69,2	31,2	32,3	32,3	32,5	31,7	31,8	31,8	31,8
Hiszpania	48,8	42,3	43,2	46,0	42,2	39,0	37,8	36,9	33,4	30,0	31,7
W. Brytania	13,0	11,2	9,9	9,1	9,2	8,5	15,6	15,0	15,5	15,6	15,7
Grecja	14,1	15,5	13,7	13,6	13,4	13,4	13,3	13,2	12,0	12,1	13,5
Portugalia	21,2	21,3	21,4	21,6	21,4	21,3	20,7	20,5	20,6	20,6	13,2
Litwa	31,0	31,3	27,9	19,3	19,3	20,8	14,9	13,3	11,7	11,6	12,1
Czechy	12,0	10,0	12,0	12,1	12,7	12,4	9,0	8,6	8,8	10,0	9,2
Holandia	12,8	11,7	11,2	10,3	10,2	9,7	9,6	9,4	9,3	9,1	8,7
Belgia	8,9	8,8	8,6	8,4	8,3	7,9	7,4	7,2	7,2	7,1	6,9
Austria	5,9	6,0	5,8	5,8	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Bułgaria	13,0	9,9	6,0	7,8	7,4	5,4	5,7	5,4	5,4	5,2	5,2
Estonia	7,2	10,5	9,9	8,6	8,9	6,5	5,1	4,3	4,0	4,2	3,3
Łotwa	8,1	8,2	8,2	8,2	8,3	8,5	9,4	7,4	5,1	4,1	3,3
Słowacja	3,1	4,1	4,7	3,5	3,3	3,2	3,3	3,2	3,4	3,6	3,2
Słowenia	3,1	3,1	3,3	3,1	3,1	3,1	3,1	2,9	2,9	2,7	2,8
Irlandia	0,8	0,7	0,6	0,5	1	1,8	2,1	2,1	1,9	1,9	1,8
Szwecja	1,4	1,4	1,3	1,3	1,4	1,4	1,6	1,4	1,4	1,5	1,5
Dania	1,7	1,8	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4
Cypr	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2	1,3	1,3	1,1	0,9	1,2	0,9
Luksemburg	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	0,9
Finlandia	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7
Malta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
UE-27	736,6	690	664,1	605,9	620,3	613,9	574,1	577,6	555,4	543,9	550,3

Źródło: Faostat 2012.

uzyskiwano w latach 2000–2010 około 11–14 mln ton jabłek rocznie, co stanowiło blisko dwadzieścia kilka procent w ich światowej produkcji, podczas gdy trzy dekady wstecz 41%. Do głównych producentów jabłek we Wspólnocie zalicza się Włochy, Polskę, Francję, Niemcy i Hiszpanię (tab. 2).

Ugrunтовywanie pozycji Chin z 2 do 39% światowej produkcji jabłek, zmniejszenie znaczenia sadowników z USA z 12 do 7% oraz przemiany na

Tabela 2

Produkcja jabłek w UE-27 w latach 2000–2010 [tys. ton]

Kraj	Lata										
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Włochy	2 232	2 299	2 199	1 954	2 136	2 192	2 131	2 230	2 210	2 326	2 205
Polska	1 450	2 434	2 168	2 428	2 522	2 075	2 305	1 040	2 831	2 626	1 859
Francja	2 157	2 397	2 432	2 137	2 204	2 242	2 081	2 144	1 702	1 730	1 711
Niemcy	3 137	1 779	1 471	818	980	891	948	1 070	1 047	1 071	835
Hiszpania	814	917	695	881	691	774	650	721	662	595	596
Rumunia	490	507	492	811	1 098	638	590	475	459	518	553
Węgry	695	605	527	508	700	510	537	171	569	575	497
Holandia	461	408	354	359	436	359	365	391	375	407	338
Austria	490	410	479	423	484	453	509	478	551	486	332
Belgia	546	337	349	319	356	325	358	358	335	311	269
Grecja	315	248	281	208	275	250	289	252	235	260	239
W. Brytania	209	212	179	144	170	218	269	243	243	229	228
Portugalia	227	265	301	287	277	249	258	247	239	280	165
Słowenia	130	78	142	102	140	106	119	115	103	96	118
Czechy	339	221	317	243	281	209	159	113	158	170	100
Malta	66	55	33	12	32	66	102	63	57	57	51
Słowacja	82	50	51	61	42	47	31	18	42	50	45
Bułgaria	89	43	26	38	39	26	26	26	24	36	43
Irlandia	15	17	16	15	25	45	42	45	47	43	40
Litwa	99	151	80	98	34	97	100	41	74	53	34
Dania	25	20	19	32	35	35	32	32	34	30	28
Szwecja	22	20	18	22	19	18	24	21	22	21	24
Luksemburg	12	4	11	4	11	4	9	4	10	10	11
Łotwa	35	36	50	36	7	38	34	31	29	13	10
Cypr	11	9	11	10	11	11	11	9	7	7	7
Finlandia	3	4	3	3	3	4	3	4	4	4	4
Estonia	19	15	17	5	2	11	3	4	2	5	2
UE-27	14 167	13 542	12 720	11 955	13 008	11 892	11 985	10 344	12 069	12 007	10 344

Źródło: Faostat 2012.

rynku wspólnotowym sprawiają, że wzrasta konkurencja na rynku tego owocu w skali globu i coraz trudniej jest go sprzedać przy coraz niższej cenie, mimo coraz wyższych parametrów jakościowych produktu deserowego i przemysłowego. Właściciele sadów poszukują z jednej strony optymalnych metod zarządzania mających na celu redukcję kosztów i podnoszących efektywność gospodarstwa sadowniczego [Hester i Cacho 2003, s.137–154], a z drugiej poszukują metod

przyjaznych dla środowiska i akceptowanych przez konsumentów [Pizło 2014, s. 185–193].

Polska na tle pozostałych państw, nie tylko UE, ale i świata jest czołowym producentem jabłek. Produkcja ogółem powyżej 2,5 mln ton stawia Polskę na pierwszym miejscu wśród krajów UE-27, a w przypadku jabłek deserowych w granicach około 1,3 mln ton, tuż po Włoszech. Łączna produkcja jabłek deserowych i przemysłowych w granicach 2,8 mln ton rocznie powoduje, że dostarczamy na rynek około 3,5% światowego surowca, stanowi to w krajach UE 20–25% produkcji. Przyczyn tego stanu należy upatrywać w dominacji wśród nasadzeń drzew karlowych (około 2,5 tys./ha) na słabo rosnących podkładkach (od 1000 do 1200 na hektarze) w gospodarstwach sadowniczych [Makosz 2012a, c].

Zmiany dynamiki produkcji jabłek w latach 2000–2010, nie tylko w krajach UE podyktowane były kilkoma czynnikami – zarówno o charakterze ekonomicznym, jak i pozaekonomicznym. Należą do nich między innymi: warunki naturalne, przyrodnicze (pogodowe) – mają one charakter losowy (niecykliczny), niejednokrotnie trudny do przewidzenia (tj. fala przymrozków w okresie zawiązywania zalążków, ulewne opady deszczu, gradobicia czy długotrwała susza) i wpływają na poziom zbiorów i plonów, co ma swoje konsekwentne odzwierciedlenie w poziomie cen. Większość świeżych jabłek o wysokiej jakości trafia tuż po zbiorze do konsumpcji. W zależności od kraju skala produkcji sadowniczej UE nie zawsze pozwala na zaspokojenie potrzeb rynku wewnętrznego. Nie tylko w przypadku Polski nadwyżki surowca przeznaczane są na eksport. Część owoców trafia do konsumenta w formie mrożonej lub przetworzonej. Te gorszej jakości lub przemysłowe znajdują zastosowanie w przetwórstwie (do wyrobu np. koncentratu soku jabłkowego, przecierów, dżemów, musów, a także napojów alkoholowych) czy jako suszone, rozdrobnione, wykorzystywane są w piekarnictwie i cukiernictwie. Na ich atrakcyjność na rynku dla przemysłu rolno-spożywczego i większe zagospodarowanie w tworzeniu wartości dodanej ma wpływ przede wszystkim kształtowanie się w danym roku ceny surowca oraz relacje podaży-popytu.

W sadach tracą na znaczeniu odmiany starsze, np. Cortland, McIntosh, zyskują zaś stosunkowo niedawno wprowadzone – Gala, Fuji, Jonathan, Pinova (tab. 3 i 4). Tego rodzaju zmiany struktury odmianowej drzew jabłoni w sadach są podyktowane między innymi zmieniającymi się preferencjami konsumentów i oczekiwaniami odbiorców (np. sieci handlowych). Pomędzy poszczególnymi krajami we Wspólnocie występują różnice w poziomie i strukturze zbioru odmian jabłek. Dla przykładu Polacy zazwyczaj w celach konsumpcyjnych nabywają jabłka duże, dobrze wybarwione, częściej czerwone odmiany niż zielone, niekoniecznie słodkie, podczas gdy w Niemczech czy Holandii konsumenci wolą jabłka Elstar, Jonagold. W UE w latach 2005–2011 największą produkcję jabłek notowano w przypadku dwóch najpopularniejszych wśród konsumentów odmian:

Tabela 3

Plony jabłek w krajach UE-27 w latach 2000–2009 [dt/ha]

Kraj	Lata									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Austria	819,7	676,4	817,2	720,5	797,8	746,9	840,2	788,5	914,5	802,5
Holandia	359,1	348,2	316,7	348,7	426,7	368,7	381,7	416,0	403,2	447,3
Belgia	612,9	382,5	405,3	379,9	428,7	409,6	481,5	496,2	463,4	439,5
Włochy	357,0	367,0	363,3	343,2	371,2	383,6	372,9	398,1	374,6	398,9
Francja	309,5	398,2	370,8	357,2	379,3	388,2	377,2	398,6	371,7	378,8
Słowenia	420,8	254,6	430,3	328,0	451,5	342,7	384,6	398,4	358,0	351,4
Niemcy	250,9	254,1	212,6	262,5	302,9	275,6	291,5	337,3	329,2	336,6
Irlandia	182,5	244,3	263,3	302,4	250,0	250,0	210,0	214,3	244,3	228,7
Dania	148,9	112,2	119,4	197,7	220,7	218,3	206,9	215,3	223,5	209,2
Hiszpania	166,9	216,8	160,8	191,5	163,8	198,6	171,9	195,4	198,3	198,3
Grecja	223,1	159,8	205,1	152,9	205,3	187,2	217,2	190,5	195,6	193,4
Czechy	282,9	221,6	263,2	201,0	221,1	168,7	176,2	131,3	180,2	170,4
Węgry	201,3	105,8	147,1	116,7	162,0	121,4	137,3	42,2	131,9	157,0
W. Brytania	160,6	189,3	182,1	157,4	185,8	258,1	173,0	176,1	156,7	151,9
Polska	87,9	146,3	128,7	152,4	143,9	122,3	142,3	59,2	164,6	151,3
Szwecja	154,0	140,3	135,0	161,3	134,1	122,8	150,0	150,0	158,6	146,7
Portugalia	106,9	124,0	140,5	132,8	129,5	117,0	125,0	120,7	115,9	135,8
Luksemburg	112,8	42,0	105,5	38,2	104,9	37,4	89,0	40,4	102,9	102,9
Rumunia	69,0	69,5	67,9	113,3	149,6	78,1	99,6	80,5	83,9	98,3
Bułgaria	68,7	43,3	44,2	49,4	53,6	48,5	46,1	48,1	43,5	68,3
Finlandia	54,3	69,7	56,3	47,6	43,1	55,9	51,4	53,4	64,1	65,4
Słowacja	266,9	121,7	109,6	173,3	128,0	147,0	92,0	54,6	122,0	64,4
Cypr	100,0	82,3	95,6	81,5	85,8	84,6	84,1	80,9	69,4	54,7
Litwa	31,8	48,3	28,7	50,6	17,6	46,4	67,0	30,5	63,7	46,1
Malta	66,0	55,0	41,3	40,0	40,0	41,3	72,9	42,0	38,0	38,0
Łotwa	43,6	44,2	61,3	43,8	8,3	44,1	35,9	41,4	56,2	31,0
Estonia	25,9	14,3	17,3	5,7	2,4	16,3	5,5	9,4	5,6	12,9

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Faostat 2012.

Golden Delicious – ponad 2,5 mln ton i o ponad połowę mniej Gali. Na zbliżonym poziomie od 550–750 tys. ton kształtowała się produkcja innych również poszukiwanych odmian, takich jak: Red Delicious, Jonagold i Idared, choć niewiele ustępuje im miejsca Elstar (tab. 4), przy zdecydowanym spadku zbiorów Cortland. W Polsce przy zbiorach około 2,7 mln ton jabłek, aby zagospodarować je po opłacalnych cenach trzeba wyeksportować około 700 tys. ton, w kraju spożyć

Tabela 4

Zbiory jabłek wybranych odmian w UE-27 w latach 2005–2011 [tys. ton]

Odmiana jabłek	Lata						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Brabeurn	296	279	318	295	338	289	311
Cortland	100	155	75	136	80	50	70
Elstar	427	431	487	468	487	361	429
Fuji	130	133	188	205	245	250	254
Gala	1 052	1 016	1 024	1 045	1 074	986	1 059
Gloster	100	128	93	164	113	111	116
Golden Delicious	2 561	2 340	2 450	2 506	2 630	2 401	2 533
Granny Smith	315	308	305	311	341	339	338
Idared	693	624	292	804	795	569	575
Jonagold	650	633	651	801	737	522	594
Jonagored	190	210	234	203	204	178	182
Jonathan	31	35	51	257	305	282	221
Lobo	150	210	100	203	100	61	100
Pinova	15	17	20	30	35	27	30
Red Delicious	660	631	600	743	724	662	635
Red Jonaprince				21	29	28	31
Szampion	277	307	172	395	323	257	293

Źródło: Eurostat 2012.

co najmniej 600 tys. ton, a na sok zagęszczony przerobić pozostałe 1,4 mln ton [Makosz 2012d]. Można uznać, że odmiany, które dominują w polskich sadach, uzupełniają ofertę towarową w UE, tu dominującą odmianą był Golden Delicious, stanowiąc w latach 2005–2011 nawet 1/3 wszystkich upraw, w drugiej kolejności odmiana Gala i na trzecim miejscu grupa odmian Jonagold [Pizło 2012].

Plony jabłek uzyskiwany z hektara sadu wzrastają nie tylko na poziomie globalnym, ale także w poszczególnych krajach prowadzących gospodarkę sadowniczą, co można zaobserwować na przykładzie UE. Produkcja jabłek w większości krajów wspólnoty przekracza poziom 140 dt/ha, a rekordzistami są sadownicy z Austrii, uzyskując ponad 800 dt/ha, Holandii – 447 dt/ha, Belgii – 450 dt/ha oraz Włoch, Francji, Słowenii czy Niemiec – ponad 380 dt/ha (tab. 3). Polska do 2000 roku z plonem 87,9 dt/ha, ze średnioroczną produkcją jabłek około 1,5 mln ton i eksportem jabłek deserowych na poziomie około 200–250 tys. ton nie stanowiła zagrożenia dla sadowników z UE. Jednak w ostatniej dekadzie, zwłaszcza po przystąpieniu do Wspólnoty, unowocześniono gospodarkę sadowniczą, wprowadzono w nasadzeniach plenniejsze i smaczniejsze odmiany – preferowane przez

rolników dotychczas McIntosh, Jonatan czy Bankroft zamieniono na sporty odmian Golden Delicious, Gala, Jonagold, Szampion, Idared oraz Ligol. Za owoce tych odmian producenci uzyskują znacznie wyższe ceny na rynku europejskim i to one gwarantują w wielu gospodarstwach opłacalną produkcję. Polskie jabłka były wcześniej konkurencyjne cenowo, ale z uwagi na ich niską jakością mogły osiągnąć zdecydowanie niższą cenę w porównaniu do tych z Włoch, Francji czy Holandii. Z chwilą, kiedy w owocowanie weszły innego typu sady jabłoniowe Polska zaczęła być postrzegana jako konkurencja i odgrywać coraz większą rolę na światowym rynku tego owocu. Od 2008 roku skala produkcji polskich jabłek ma duży wpływ na poziom ich cen w całej Europie. Jeśli w krajach Unii Europejskiej produkcja jabłek przekracza 11 mln ton, a w Polsce około 2,7 mln ton, wówczas pojawiają się problemy z ich zagospodarowaniem po opłacalnych cenach. Na przykład w Polsce w urodzajnych latach 2008 i 2009 tylko za 25–30% jabłek uzyskano opłacalne ceny [Makosz 2012a, c, d].

W latach 2000–2010 wzrosła zarówno wartość, jak i wolumen eksportu jabłek – odpowiednio o 173% – do 6 223,9 mln USD oraz o 46% do 7,7 mln ton. Po stronie eksportu około 43–47% jabłek pochodzi z Europy, w tym ponad 3,34 mln ton z UE-27, podczas gdy Azja dostarcza 21% jabłek (Chiny ponad 1 mln ton po 2007 roku), Ameryka Południowa 13% (głównie Chile, Argentyna), Ameryka Północna 11% (zwłaszcza USA), po niespełna 4% Afryka (RPA około 290 tys. ton) oraz Australia i Oceania (głównie Nowa Zelandia – około 307 tys. ton). Trzema głównymi eksporterami jabłek z UE do 2000 roku byli sadownicy z Francji, połowę ich eksportu na rynek dostarczali Włosi, trzecią pozycję zajmowali Holendrzy, kolejna przypadła Belgom (tab. 5). Jednak od 2009 roku pozycję lidera zajęła Polska. Eksport wyniósł wówczas 777 tys. ton owocu, wobec 661 tys. ton Francji i 732 tys. ton Włoch. Od 2000 do 2009 roku eksport jabłek z Polski wzrósł o 268% – z poziomu zaledwie 211 tys. ton, podczas gdy Francji spadł o 28%, czyli 236 tys. ton – do 611 tys. ton. Lukę tę wypełnili zatem między innymi sadownicy z Polski. W eksporcie polskich jabłek od lat dominują wschodni odbiorcy. Trafiają one na rynki przede wszystkim państw ugrupowania Wspólnoty Niepodległych Państw (WNP). W 2010 roku sprzedano tu ponad 600,9 tys. ton polskich jabłek o wartości około 163 mln EUR. Od lat głównym odbiorcą jabłek z Polski jest Rosja², która w 2010 roku zakupiła ponad 337 tys. ton jabłek. Równie dużym zainteresowaniem cieszą się polskie jabłka na rynku białoruskim, litewskim, ukraińskim czy kazachstańskim (w 2010 roku trafiło tam 29,3 tys. ton owoców). Pomimo zmniejszenia ilościowego dostaw jabłek z Polski do krajów UE, trafiło tam w 2010 roku 122, 6 tys. ton o wartości blisko 40 mln EUR. Najwięcej polskich jabłek zaimportowała Rumunia (21 tys. ton),

---

² W 2014 roku wprowadziła na produkty rolno-spożywcze, w tym jabłka embargo.

Tabela 5

Eksport jabłek w krajach UE-27 w latach 2000–2009 [tys. ton]

Kraj	Lata									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Polska	211,6	245,9	327,8	348,7	407,4	427,0	384,8	434,5	371,0	777,1
Włochy	579,1	533,0	687,8	707,7	542,0	723,9	713,2	784,9	683,4	732,8
Francja	847,8	777,8	767,0	803,8	628,0	654,1	683,4	685,3	684,1	611,3
Holandia	286,1	234,1	258,5	349,4	388,1	444,4	355,0	395,2	391,8	406,7
Belgia	363,4	325,4	394,8	340,1	336,7	352,8	291,3	344,3	261,9	286,3
Hiszpania	68,3	86,7	106,5	72,7	109,3	102,0	145,8	99,3	126,1	99,4
Niemcy	67,6	73,9	64,7	69,6	89,6	93,6	99,9	146,6	111,4	96,2
Austria	43,0	44,4	43,9	70,8	50,0	71,2	88,4	86,1	78,4	85,6
Litwa	6,2	10,3	2,2	9,4	0,7	14,1	6,7	31,2	190,2	78,0
Czechy	129,4	41,2	80,6	42,1	74,5	40,6	75,1	51,0	53,3	46,1
Słowenia	5,1	20,6	12,8	21,1	13,2	25,8	22,0	38,9	33,1	26,1
Węgry	7,4	24,5	9,0	7,7	12,7	38,5	47,3	17,5	24,2	24,1
W. Brytania	17,5	16,9	14,9	18,5	19,5	27,1	44,4	43,9	23,7	18,5
Grecja	24,6	66,1	18,3	30,7	30,7	47,1	37,8	32,1	23,9	17,6
Słowacja	2,5	7,0	6,9	7,7	9,2	8,6	15,4	19,6	16,6	11,2
Portugalia	7,5	5,7	14,8	10,3	10,5	8,4	9,2	8,6	9,9	10,7
Irlandia	1,5	1,8	1,8	1,3	1,0	2,0	4,3	7,1	6,8	7,1
Rumunia	0,1	0,2	0,4	0,4	0,2	0,4	0,6	19,2	1,6	4,8
Łotwa	0,1	0,0	0,0	0,0	0,2	0,5	10,8	6,2	5,3	4,0
Dania	2,1	2,6	3,8	6,8	3,7	5,1	5,0	6,5	4,2	3,7
Bułgaria	0,1	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	1,3	2,4	0,3
Szwecja	5,1	1,3	0,9	1,4	2,4	1,7	2,3	1,7	0,9	0,3
Estonia	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	1,4	0,2	0,1	0,2
Luksemburg	0,6	0,7	0,4	0,5	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
Malta	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Finlandia	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
Cypr	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
UE-27	2677	2520	2818	2921	2723	3089	3044	3261	3104	3348
Świat	5277	5326	5668	6236	6422	7015	6999	7579	7454	7757

Źródło: Obliczenia na podstawie Faostat 2012.

Litwa (18,2 tys. ton), Czechy (17,3 tys. ton) i Słowacja (11,2 tys. ton). Ważnym dla sadowników kierunkiem eksportu jabłek jest od lat rynek niemiecki, estoński, szwedzki i łotewski.

Do krajów UE w ramach rynku wewnętrznego do 2010 roku trafiało około 2,7–3,1 mln ton jabłek. Spoza obszaru wspólnoty jabłka w celu uzupełnienia kra-

jowego asortymentu importowano z Ameryki Północnej (USA, Kanady), Ameryki Południowej (Argentyny, Chile), Afryki – głównie z RPA, a nawet z Australii oraz Nowej Zelandii. Do Polski jabłka sprowadzane są przede wszystkim z terytorium UE, głównie z Holandii, Włoch, Belgii, i Czech. Ale na polskich stołach goszczą także jabłka z Chile, Argentyny oraz RPA.

Dobrze rozwinięta baza przechowalnicza sprawia, że zmniejsza się wyraźnie sezonowość dostaw owoców, a te, które docierają z zagranicy, stanowią jedynie urozmaicenie oferty asortymentowej na półkach sklepowych. Ich import, w zależności od kraju, to od kilku do kilku tysięcy ton rocznie, a zatem stanowią niewielką skalę w stosunku do odmian krajowych.

Większa podaż krajowa jabłek wpływa na spadek ich importu, jednak ich skala zależy także od popytu na rynku wewnętrznym. Ponadto w strukturze konsumpcji zwiększa się substytucja krajowych owoców owocami pochodzącymi z importu – zwłaszcza południowych i ze strefy umiarkowanej. Jabłka w okresach jesienno-zimowych stopniowo zastępowane są bananami, pomarańczami, grejfrutami, brzoskwiniami czy winogronami.

Warto w tym miejscu wspomnieć, że polskie jabłka – odmiany przemysłowe – są, ze względu na kwasowość, poszukiwanym surowcem do produkcji koncentratu soku jabłkowego. W UE poza Polską głównymi jego producentami są Niemcy, Węgry, Hiszpania, Rumunia i Austria, łącznie wytwarzając 97%. Skala eksportu w 2010 roku wynosiła 239 tys. ton za kwotę 181 mln EUR, stanowiąc około 3/4 udziału w eksporcie soków.

Światowy import jabłek w 2000 roku wynosił 4,88 mln ton, podczas gdy pod koniec dekady ponad 7,4 mln ton. Jego wartość wyrażona w cenach bieżących wzrasta o 164% – do ponad 6,6 mld USD. Głównymi kierunkami zakupu jabłek są Europa, a przede wszystkim kraje UE-27 (pomimo spadku udziału ich w strukturze globalnego importu z 55,4 do 37,4%) oraz Rosja. Pokażny import jabłek trafia do Meksyku (około 195 tys. ton), USA (około 170 tys. ton), Chin (165 tys. ton), a także Kanady (150 tys. ton). Ważnymi partnerami handlowymi są także Arabia Saudyjskiej i Indonezja (powyżej 110 tys. ton). W UE-27 dominująca część importowanych jabłek sprowadzana jest do Niemiec (około 20–28%), Wielkiej Brytanii (16–18%), Holandii (8–13%) oraz Hiszpanii i Belgii (w granicach 6–9%) – tabela 6. Zwłaszcza Belgia oraz Holandia wyspecjalizowały się w reeksporcie jabłek na obszarze UE, a po 2008 roku dołączyła do nich także Litwa. W Polsce import jabłek był niewspółmiernie wysoki do dotychczas notowanego w 2008 roku, kiedy osiągnął poziom 138 tys. ton. W 2010 roku w kraju były niekorzystne zbiory jabłek – 1859 tys. ton wobec 2626 tys. ton w 2009 roku, czy 2831 tys. ton w 2008 roku. W eksporcie w 2010 roku odnotowano niewielkie zmniejszenie wolumenu jabłek, które cechowały się gorszą niż w poprzednich latach jakością. Za granice trafiło wówczas 728,5 tys. ton o łącznej wartości 205,1 mln EUR.

Tabela 6

Import jabłek do krajów UE w latach 2000–2009 [tys. t]

Kraj	Lata									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Niemcy	683	652	777	813	736	774	699	669	613	623
W. Brytania	426	466	449	476	525	514	532	523	482	456
Holandia	225	260	280	387	323	320	365	400	396	360
Hiszpania	225	178	208	236	249	225	189	238	228	239
Belgia	227	224	247	250	222	226	214	225	178	172
Francja	84	117	138	116	210	185	152	178	148	161
Szwecja	85	79	79	93	104	112	108	104	92	83
Litwa	33	27	28	32	32	34	128	172	175	80
Dania	63	65	69	75	67	65	68	69	70	77
Portugalia	66	78	64	63	72	74	69	86	70	63
Czechy	47	38	38	44	45	70	79	70	69	61
Austria	224	102	62	80	81	102	87	116	116	60
Irlandia	39	42	45	49	49	46	60	67	61	59
Finlandia	54	55	46	53	54	49	49	55	51	49
Słowacja	32	24	30	33	29	32	33	46	40	37
Włochy	31	36	54	56	90	53	38	43	61	37
Rumunia	21	14	23	45	41	86	90	54	39	32
Polska	15	22	5	13	7	25	22	138	39	22
Grecja	12	21	27	26	26	22	22	20	18	21
Bułgaria	22	33	35	32	27	36	43	37	33	18
Słowenia	32	4	9	3	6	7	9	7	17	18
Łotwa	25	26	19	21	22	17	13	13	14	16
Estonia	14	13	13	17	18	12	11	13	13	14
Węgry	6	4	9	9	4	11	0	71	21	9
Cypr	3	3	3	2	2	4	6	6	6	8
Malta	8	8	7	7	6	5	5	5	5	5
Luksemburg	5	5	6	6	5	5	6	6	6	5
UE-27	2706	2595	2769	3036	3052	3110	3095	3422	3062	2787
Świat	4881	5009	5392	5984	6243	6572	6940	7401	7354	7396

Źródło: Obliczenia na podstawie danych Faostat 2012.

Z prognoz FAO wynika, że produkcja jabłek na świecie do 2015 roku ma wzrosnąć do około 80 mln ton, a eksport do blisko 10 mln ton. Spodziewać należy się, że zwiększy się eksport do krajów dotychczas mniej docenianych, aczkolwiek dynamicznie rozwijających się – Bliskiego Wschodu i Afryki, gdzie jabłka nie były uznawane za produkt podstawowy w codziennej konsumpcji,

lecz luksusowy. Nadal największym importerem jabłek będzie Rosja, a poza nią Niemcy i Wielka Brytania. Na globalnym rynku trzeba będzie się liczyć z coraz większą konkurencją, zwłaszcza po stronie produkcyjno-podażowej. Niebagatelną rolę odegrają w tej grze rynkowej ceny owoców, ich jakość, a ponadto koszty transportu oraz kurs walutowy. Najwyższe ceny za tonę jabłek uzyskuje producenci w Japonii (około 2 tys. USD), w granicach 0,8–1,4 tys. USD za tonę w Finlandii czy Luksemburgu (421–1758 USD) – tabela 7. Ceny na rynku owoców są zmienne, a zakłócenia wynikają m.in. ze specyfiki produktów. Są to towary nietrwałe, a ich podaż w dużej mierze zależy od warunków pogodowych [Domagalska-Grędyś 2006].

Za wysokie ceny należy uznać także te w Wielkiej Brytanii oraz na Cyprze. W większości krajów UE w latach 2000–2009 za tonę jabłek trzeba było zapłacić przeciętnie około 500 USD. Od wielu lat w Polsce są najniższe ceny jabłek zarówno w skupie, jak i w sprzedaży detalicznej. Ponadto sadownicy mogą zaoferować na jesieni zagranicznym odbiorcom jabłka wysokiej jakości w cenie około 0,3 euro za kg, jednak o ich poziomie decyduje plon uzyskany z hektara, koszty produkcji oraz zbiór w danym roku, a także aktualny kurs waluty.

Poziom cen skupu jabłek deserowych i przemysłowych ma odzwierciedlenie w poziomie opłacalności produkcji sadowniczej również w Polsce. Na krajowym rynku funkcjonuje konkurencja nie tylko pomiędzy zakładami przetwórczymi o jakość skupowanego surowca, ale także o parametry jakościowe owoców z firmami eksportującymi. Obecnie producenci jabłek dysponują bardzo dużymi powierzchniami przechowalniczymi i z tego tytułu mogą podejmować dogodnie dla nich decyzje odnośnie sprzedaży produktu nie tylko w sezonie. Zagospodarowanie jabłek odbywa się zatem systematycznie i jest rozłożone w czasie, a jakość owoców jest wysoka nawet w I półroczu kolejnego roku. Ta rozbudowana i nowoczesna forma długotrwałego magazynowania produktów sprzyja niwelowaniu wahań na rynku surowca. Możliwość jej rozbudowy poprzez zwiększenie mocy przechowalniczych, jak podkreślają specjaliści IERiGŻ-PIB, miała miejsce, ponieważ wykorzystywano do tego unijne fundusze. Co więcej, producenci jabłek integrują się i tworzą duże grupy oraz organizacje sadowników, zwiększając tym samym swoją siłę przetargową poprzez nie tylko większą zdolność szybkiego przygotowania dużych i zestandaryzowanych partii jabłek wysokiej jakości (klasy extra, I), ale dostarczenia ich w możliwie krótkim czasie do najdalszych zakątków (nie tylko Europy), np. Kazachstanu, Azerbejdżanu, Armenii, Iraku, Mongolii, gdzie dociera coraz mniej jabłek z Chin.

Porównując poziom spożycia jabłek przez statystycznego mieszkańca w krajach UE-27 (tab. 8) wynika, że najwyższy występuje w Holandii i Danii – ponad

Tabela 7

Ceny za tonę jabłek uzyskiwane przez producenta w wybranych krajach UE w latach 2000–2009 [USD/t]

Kraj	Lata									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Finlandia	829	1023	945	1608	1824	1088	1487	2090	1876	1667
Luksemburg	421	530	772	1185	1243	1246	1256	1439	1758	1625
Cypr	819	827	999	1063	1068	928	953	860	1013	1040
W. Brytania	619	602	679	900	964	859	942	1159	1109	981
Grecja	330	401	514	670	731	637	660	795	970	954
Portugalia	503	492	468	562	725	761	660	799	960	801
Niemcy	302	325	388	551	562	442	544	626	793	799
Dania	436	470	546	770	869	600	736	876	814	740
Rumunia	420	317	370	387	428	608	713	916	1040	730
Szwecja	386	400	461	526	541	611	637	721	871	721
Słowenia	271	288	305	423	377	384	397	574	868	604
Francja	257	315	311	402	488	426	585	666	704	573
Bułgaria	63	60	85	55	45	64	75	465	795	505
Austria	236	291	323	479	436	373	389	544	732	500
Holandia	251	313	197	301	333	374	527	576	762	500
Malta	333	304	415	559	433	441	390	487	511	499
Belgia	226	313	273	507	499	435	568	588	802	493
Słowacja	232	249	268	321	345	342	343	449	525	471
Estonia	116	118	167	249	346	297	390	385	469	427
Hiszpania	235	262	341	445	459	356	415	579	574	415
Czechy	182	223	249	292	327	326	381	319	235	382
Litwa	59	23	34	281	290	213	131	540	580	354
Łotwa	71	56	70	91	267	115	225	306	418	304
Polska	59	49	57	110	90	160	155	362	169	103
Węgry	65	49	45	83	60	126	131	308	101	64
Włochy	294	362	340	419	483	384	367	446	bd	bd

Źródło: Obliczenia na podstawie danych Faostat 2012.

50 kg w skali roku, a najniższy 5–8 kg/osobę w Rumunii, na Litwie czy w Wielkiej Brytanii. Polska, mimo że jest głównym producentem i eksporterem jabłek, plasuje się w połowie listy, z konsumpcją około 16,9 kg w 2010 roku. W kraju od lat notuje się spożycie owoców rzędu około 45 kg na osobę, w tym jabłek około 1/3 jabłek, przy blisko 1/4 owoców cytrusowych (10–12 kg/osób). Na korzyść jabłek przemawia fakt, że były one relatywnie tańsze od popularnych owoców południowych. W latach 2004–2010 wzrasta siła nabywcza przeciętnego dochodu rozporządzalnego przypadającego na 1 osobę w gospodarstwie domowym

Tabela 8

Konsumpcja jabłek w wybranych krajach UE w latach 2000–2010 [kg/osobę]

Kraj	Lata										
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Holandia	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	31,2	10,5	46,0	54,4
Dania	21,6	29,9	46,3	26,8	67,0	51,2	49,2	53,5	bd	bd	bd
Austria	23,5	27,1	28,6	24,9	23,4	24,8	22,4	21,3	22,4	21,7	19,5
Portugalia	28,0	28,1	28,3	30,6	30,2	30,0	bd	27,1	26,9	26,5	26,4
Włochy	29,3	22,6	27,1	31,1	14,6	25,2	19,0	17,5	16,6	19,9	22,5
Francja	18,3	21,1	21,4	22,1	20,5	23,2	21,8	21,9	21,4	20,7	21,4
Luksemburg	42,4	45,4	22,8	33,2	22,5	25,5	21,8	21,3	23,5	20,7	21,8
Belgia	27,3	27,7	21,9	21,2	23,2	23,3	24,5	26,0	bd	bd	bd
Grecja	22,9	23,0	16,3	21,6	19,5	23,4	20,6	26,7	bd	bd	bd
Estonia	25,6	26,0	26,2	24,3	24,7	19,7	25,1	25,2	23,6	16,4	19,5
Niemcy	19,9	18,4	16,6	16,9	17,4	16,7	18,0	17,0	17,3	17,0	18,3
Szwecja	19,7	18,4	14,9	19,8	23,1	15,0	21,8	21,9	20,4	17,4	17,3
Polska	bd	bd	37,3	30,1	13,2	11,6	7,9	0,8	3,8	11,3	16,9
Irlandia	12,4	18,3	17,7	12,6	12,6	12,4	12,8	21,4	13,9	13,8	13,8
Węgry	bd	17,1	12,1	13,6	20,4	24,9	20,9	24,5	10,1	21,2	13,2
Malta	8,4	20,7	19,5	17,4	17,5	7,2	20,7	16,0	12,9	17,0	13,6
Hiszpania	20,4	20,4	20,0	15,9	16,9	16,8	13,7	19,3	bd	bd	bd
Litwa	bd	bd	bd	19,5	13,4	10,1	7,3	6,1	2,4	8,8	4,3
Rumunia	bd	bd	11,5	bd	bd	17,9	15,0	13,3	23,6	5,0	6,5
Słowacja	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	bd	11,9	12,8	15,7
Finlandia	bd	bd	bd		22,3	22,0	bd	bd	bd	bd	bd
W. Brytania	13,0	10,9	11,0	8,7	12,1	3,2	11,6	11,7	bd	bd	bd

Źródło: Eurostat 2012.

w przypadku zakupu jabłek z 335 kg do 511 kg, a na tę sytuację w 2009 roku wywarły pozytywny wpływ, w przypadku jabłek deserowych, relatywnie niższe ceny (prawie o 30%), przy rosnących realnie dochodach.

Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonej analizy zmian, głównie po stronie produkcyjnej jabłek, w krajach obecnie należących do Unii Europejskiej w latach 2000–2010 można wysunąć następujące wnioski:

1. Zmniejszyła się o 25% powierzchnia upraw jabłoni – do ok. 550 tys. ha, zwłaszcza w Niemczech (o 75%), poza Polską (o 14%) i Wielką Brytanią (od 2003 roku wzrost o około 20%), przy rosnącej produkcji i plonie z hektara.

2. Największymi producentami jabłek do 2004 roku w UE były Włochy oraz Francja, wraz z rozszerzeniem Wspólnoty na drugą pozycję wysunęła się Polska, stanowiąc z pozostałymi dwoma państwami 55% produkcji tych owoców.
3. Pomiędzy krajami UE występują duże różnice w zakresie uzyskiwanego plonu jabłek z hektara, co wynika m.in.: ze specjalizacji produkcji, specyfiki obszarowej gospodarstw sadowniczych, ich wyposażenia w nowoczesne maszyny i urządzenia oraz właściwego doboru do stanowiska odmian itd. Najwyższe osiągają sadownicy w Austrii, są one niemal 1,5-krotnie większe niż w Holandii, Belgii czy we Włoszech. Na 15. pozycji w klasyfikacji jest Polska (osiągając zaledwie 18% poziomu Austrii).
4. Intensyfikacja produkcji towarowej w sadach sprawia, że w strukturze nasadzeń tracą na znaczeniu odmiany starsze na rzecz najbardziej poszukiwanych i cenionych wśród konsumentów Golden Delicious, Gala czy Red Delicious.
5. Nadal największymi eksporterami jabłek są sadownicy włoscy (533–732 tys. ton), francuscy (spadek o 28% z 847 tys. ton), holenderscy (wzrost z 234 do 406 tys. ton) i polscy (wzrost 2,6-krotny do 777 tys. ton).
6. Obrót jabłkami głównie odbywa się w ramach rynku wewnętrznego Wspólnoty, Niemcy kupują od 613 do 813 tys. ton jabłek rocznie, Wielka Brytania między 426 a 532 tys. ton, Holandia do 400 tys. ton, a Hiszpania około 210 tys. ton.
7. Ważnymi od lat partnerami handlowymi spoza wspólnoty są kraje WNP, zwłaszcza Rosja, Białoruś i Ukraina.
8. Za pozytywne należy uznać w przypadku Polski to, że rośnie potencjał sadów jabłoniowych o wysokim stopniu intensywności produkcji. Zarówno na rynek krajowy, jak i zagraniczny dostarczane są owoce o coraz wyższych parametrach handlowych, przemysłowych, jak i deserowych. W latach 2004–2010 trwał ich eksport, na nienotowaną dotąd skalę, a o ich atrakcyjności w Europie decydowały konkurencyjna, relatywnie niższa i dająca wciąż opłacalność produkcji cena owocu w sprzedaży.

Literatura

- Apples Industry & Trade Summary Office of Industries Publication United States International Trade Commission, Washington, DC 20436, 04 February 2010: www.usitc.gov (data dostępu: 13.02.2014).
- Baza danych Eurostat 2012: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> (data dostępu: 20.02.2014).

- Belrose Inc., World Apple Review 2008 Apples Industry & Trade Summary Office of Industries Publication United States International Trade Commission, Washington, DC 20436, 04 February 2010, www.usitc.gov (data dostępu: 19.02.2014).
- BUGAŁA A., 2014: *Światowy rynek jabłek i zagęszczonego soku jabłkowego*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Problemy Rolnictwa Światowego, tom 14 (XXIX), Zeszyt 2, s. 21–30.
- DOMAGALSKA-GRĘDYS M., 2006: *Ocena polskich sadów jabłoniowych z uwzględnieniem odmian w początkowym okresie członkostwa w UE*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Problemy Rolnictwa Światowego tom XV, s. 16–25.
- HESTER S.M., CACHO O., 2003: *Modelling apple orchard systems*, Agricultural Systems vol. 77, Issue 2, August, s.137–154.
- KAWECKA Z., KRYŃSKA W. (red.), 1992: *Sadownictwo i warzywnictwo*, PWN, Warszawa, s. 5–12.
- MAKOSZ E., 2012a: *40 lat polskiego sadownictwa*, www.sadnowoczesny.pl (data dostępu: 15.06.2012).
- MAKOSZ E., 2012b: *Jabłko – nasz owoc narodowy*, www.sadnowoczesny.pl (data dostępu: 25.06.2012).
- MAKOSZ E., 2012c: *Konkurencyjne polskie jabłka deserowe*, www.sadnowoczesny.pl (data dostępu: 15.03.2012).
- MAKOSZ E., 2012d: *Konkurencyjni na europejskim rynku jabłek*, www.sadnowoczesny.pl (data dostępu: 16.02.2012).
- MAZURKIEWICZ-PIZŁO A., PIZŁO W., 2011: *Stan i kierunki rozwoju sadownictwa w Polsce – lata 1999–2010*, [w:] *Gospodarowanie w sadownictwie Grójca i Warki: region, klastry, gospodarstwa sadownicze* (część pierwsza), red. W. Pizło, Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- PIZŁO W., 2014: *Perspektywy rozwoju gospodarstw jabłoniowych w Polsce na tle wybranych krajów UE*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Problemy Rolnictwa Światowego, Tom 14 (XXIX) 2014, Zeszyt 2, s. 185–193.
- PONIEDZIAŁEK W. 2001: *Sadownictwo subtropikalne*, Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa, s. 5–25.
- REJMAN A. (red.), 1994: *Pomologia odmianoznawstwo roślin sadowniczych*, Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa, s. 19.
- Rynek owoców i warzyw za lata 2006–2013. Analizy rynkowe, IERiGŻ-BIP, ARR, MRiRW, Warszawa.
- Sadownictwo i szkółkarstwo*, Podręcznik dla techników ogrodniczych i policealnych studiów zawodowych. Wyd. II. PWRiL, Warszawa 1995, s. 181.

Changes on the apple market in the European Union countries between 2000–2010

Abstract

The article presents information concerning changes undergoing on the EU market of fresh apples between 2000–2010. The author shows changes in production, consumption, foreign trade and prices, of the main stakeholders (producers, consumers, exporters and importers), including Poland. Secondary sources of information were used for the analysis, originating from Faostat 2012 and GUS data bases. The analysis was carried out under a research project (grant agreement No 3745/B/H03/2011/40), which was funded by National Science Centre. The analysis involved comparative as well as descriptive methods.